

अगदतंत्र, व्यवहार आयुर्वेद आणि विधीवैद्यक

लेखी पेपर-१ (१०० गुण)

प्रात्यक्षिक /मौखिक परिक्षा- (५० गुण)

लेखी- २०० तास

प्रात्यक्षिक - १०० तास

भाग - अ

५० गुण

१. अगदतंत्र व विषाची निरुक्ती, परिभाषा.
अगदतंत्र विषयाची व्याप्ती (क्षेत्र).
विष उत्पत्ती, विषप्रभाव, विषप्राणहरण क्रिया, विषगुण, विषगती,
विषवेग, विषसंकट, शंकाविष.
२. आधुनिक मतानुसार - अगदतंत्र परिभाषा, विषाची व्याख्या, आत्महत्या
परहत्याकारक विष, विषवर्गीकरण, विषक्रिया, विष अवचरण मार्ग, विषाचे
शोषण, उत्सर्जन, शरीरात संचय, निदान आणि विष सामान्य चिकित्सा
सिद्धांत, संदिग्ध विषाक्ततेमध्ये वैद्यकिय अधिका-याचे कर्तव्य.
३. विषाची उत्पत्ती व विषवर्गीकरण - विषाचे स्त्रोत, विष मद्य ओज यांची
गुणात्मक तुलना, विषउपद्रव आणि विषमुक्ती लक्षणें.
४. विषनिदानासाठी चाचणी परिक्षण, विष निदान करण्यासाठी आधुनिक तंत्रज्ञान,
विषदाता लक्षण, विषपित लक्षण, विषाक्त अवयवाची चिन्हे व लक्षणें.
वैयक्तिक विष लक्षणें (अंजनविषक्तता, लेप, पादूका, अभ्यंग, इ.)
५. पर्यावरण विषाक्ततेचा परिचय - सामुहिक विषप्रयोग, रासायनिक व
अणुपरमाणु विषाक्तता.
६. चरकोक्त विष उपक्रम, सामान्य विषचिकित्सा सिद्धांत.
७. स्थावर वानस्पतिक विषाक्ततेची लक्षणें, घातक मात्रा,घातक काळ,
विषचिकित्सा, मृत्युत्तर स्वरूप आणि त्यांचे न्यायवैद्यकिय महत्व. विष आणि
उपविष - अर्क, स्नुही, लांगली, करवीर, गुंजा, अहिफेन, धत्तुर, भल्लातक,
वत्सनाभ, कुचला, जयपाल, भंगा, तंबाखु, चित्रक, एरंड, कपणी, गाजर गवत,
पीत करवीर, ई.

८. गरविष, दूषीविष, विरुद्धाहार, भेसळयुक्त आहार आणि अन्नविषाक्तता यांचे वर्गीकरण, निदान, चिकित्सा आणि त्यांचे समकालीन महत्व.

९. जंगम विष - सर्प, किट, लुता, वृश्चिक, मूषक, अलर्क विषाची लक्षणे, भेद पद्धतींची चिकित्सा आणि साध्यासाध्यत्व (समकालीक आणि पौराणिक वर्णन).

१०. इतर विषाक्ततेचा परिचय - अम्ल (अॅसिड), क्षार, धातू, अधातू, श्वासावरोधजन्य विष, त्यांची घातक मात्रा, घातक काळ, लक्षणे, चिकित्सा, न्यायवैद्यकिय महत्व, मृत्युत्तर स्वरूप इ. संबंधित विषांचे

अ) अम्ल आणि क्षार-गंधकाक्षार, लवणाक्षार, शोराकाक्षार, हायड्रोसायनायक अॅसिड, ऑक्झालिक अॅसिड, काबोक्सिक अॅसिड, फॉस्फोरिक अॅसिड, आणि क्षारांचा सामान्य परिचय

ब) श्वासावरोधजन्य - काबोमोनोऑक्साईड, कबाक्षार वायु, हायड्रोजन सल्फाइड.

क) अधात्विक विष - फॉस्फोरस, आयोडीन.

धात्विक विष - सोमल, पारद, नाग, तांबा, यशद, वंग.

ड) इतर - पेरोक्सीड, केरोसेन(रॉकेट), ऑरगॅनो फॉस्फोरस कंपाउंड, ऑक्झालिक अॅसिड, फॉस्फेट, ऑरगॅनो क्लोरोमेटेड कंपाउंड, हाउसहोल्ड पॉयझन (घरगुती विष).

११. मद्य आणि मदात्यय, मद्यविषाक्तता (इथेनॉल आणि मिथेनॉल).

१२. नार्कोटिक ड्रग आणि सायकोट्रॉपिक सबस्टन्स अॅक्ट १९८५ याचा परिचय.

भाग - ब

५० गुण

१. व्यवहार आयुर्वेद आणि विधीवैद्यकाची परीभाषा, व्यवहार आयुर्वेद आणि विधीवैद्यकाचा संक्षिप्त इतिहास, इंडियन पिनल कोड, इंडियन इविडन्स अॅक्ट, क्रिमिनल प्रोसिझर कोड यांचा परिचय.

२. न्याय कार्यपद्धती - चौकशी, पुरावा, साक्षीदार, न्यायालये आणि त्यांचे अधिकार.

३. व्यक्ती ओळख आणि त्याचे न्यायवैद्यकिय महत्व. न्यायवैद्यक दंतशास्त्र, फॅरेन्सिक सेरॉलॉजी, डिएनए प्रोफाइलिंग यांचा परिचय.

४. मृत्यू आणि त्याचे न्यायवैद्यकिय महत्व. न्यायवैद्यकिय शवपरिक्षण आणि शवउत्खनन.

५. व्रण, दग्धव्रण यांचे न्यायवैद्यकिय महत्व, शस्त्रांचा सामान्य परिचय.
६. हुंडाबळी(घरगुती हिंसाचार) यांचे न्यायवैद्यकिय महत्त्व आणि त्याच्याशी निगडित कायदे.
७. श्वासावरोधजन्य मुत्यू आणि त्याचे न्यायवैद्यकिय महत्व.
८. सगभत्ता, ँसूती, नपुंसकत्व, बंध्यत्व, गर्भपात, शिशूहत्या, कौमार्य, औरसत्व, बॅटर्ड बेबी, कृत्रिम रेतन यांचे न्यायवैद्यकिय महत्व.
९. लैंगिक गुन्हे व त्यांचे न्यायवैद्यकिय महत्त्व, लैंगिक विकृतिचे परिचय.
१०. न्यायवैद्यक मानसशास्त्राचा परिचय.
११. न्यायवैद्यक प्रयोगशाळेचा परिचय.
१२. पौराणिक ग्रंथामधील निती. वैद्याचे प्रकार, प्राणाभिसरा आणि रोगाभिसरा वैद्य, वैद्याचे गुण, वैद्याची जबाबदारी, चतुर्विध वैद्यवृत्ती, रुग्णाप्रती वैद्याचे कर्तव्य, वैद्य सद्वृत्त, अपुज्यवैद्य, आचारसंहिता.
१३. वैद्यकिय ँयवसायकांशी निगडित कायदे. इंडियन मेडिसीन सेंट्रल कॉन्सिल अॅक्ट.
१४. वैद्यकिय दंतावेज देखभाल.
१५. फौजदारी खटल्याच्या संबंधात वैद्य ची जबाबदारी, व्यावसायिक , द्रवाणी व फौजदार ँकरणातील ँकाळजीपणा , एडसचे न्यायवैद्यकिय महत्त्व. गर्भस्थ ँशु संबंधीचे अधिकार, न्यायवैद्यकिय गर्भपात, ट्रान्सप्लान्टेशन ऑफ ह्युमन ऑरगन बील १९९४, प्रीनेटल डायग्नोस्टीक टेस्ट कायदा, खोटे/ढागी आजार, वैद्यकिय नितीमत्तेसाठी असलेला आंतरराष्ट्रीय कोड, क्लिनिकल एंटेब्लिशमेंट अॅक्ट, ग्राहक संरक्षण कायदा १९८६.

सत्रानुसार अभ्यासक्रमाचे विभाजन

भाग	प्रथम सत्र	द्वितीय सत्र
भाग अ	१ ते ८	९ ते १२
भाग ब	१ ते ९	१० ते १५

प्रात्यक्षिक

प्रात्यक्षिक परिक्षण

१. मृत्युत्तर शवपरिक्षण
२. न्यायालयीन कामकाजाचे परिक्षण
३. न्यायवैद्यक आणि विषविज्ञान संग्रहालयाचे परिक्षण (विष, प्रतिविष, न्यायवैद्यकिय नमुने व तक्ते)
४. रुग्णालयीन सत्र
५. संकलनाकरीता ग्रंथालयीन तास.

परीक्षा नमुना

अंतर्गत मूल्यांकन आणि विद्यापीठ लेखी परिक्षा नमुना

प्रश्न क्र.	प्रश्नाचा तपशील	एकुण प्रश्न क्र.	अनिवार्य प्रश्न	प्रत्येकी प्रश्न गुण	एकुण गुण
१	लघुत्तरी प्रश्न	०६	०५	०३	१५
२	लघुत्तरी प्रश्न	०७	०६	०५	३०
३	दिर्घोत्तरी प्रश्न	०४	०३	१५	४५
					९० गुण

विद्यापीठ प्रात्यक्षिक / मौखिक परिक्षा गुणपत्रिका

आसन क्र.	प्रात्यक्षिक पुस्तिका	शवपरिक्षण पुस्तिका	वस्तुनिष्ठ परिक्षा	मौखिक	एकुण गुण
गुण	०८	०७	१०	२०	४५
गुण (CCIM आणवये)	१०	१०	१०	२०	५०

अंतर्गत मूल्यांकन आणि प्रात्यक्षिक / मौखिक परिक्षा गुणपत्रिका

आसन क्र.	वस्तुनिष्ठ परिक्षा	मौखिक	एकुण गुण
गुण	२०	७०	९०

अगदतंत्र, व्यवहार आयुर्वेद आणि विधीवैद्यक प्रात्यक्षिक पुस्तिका
नमुना

१. वत्सनाभ
२. अर्क,
३. करवीर
४. गुंजा,
५. अहिफेन
६. धत्तुर
७. कुचला
८. भल्लातक
९. एरंड,
१०. भंगा,
११. तंबाखु
१२. पारद

१३. सोमल
१४. नाग
१५. मोरचूद
१६. रॉकेल
१७. गंधकाम्ल
१८. कॉस्टिक सोडा
१९. कार्बोलिक ॲसिड
२०. मिथिल अल्कोहोल
२१. ऑर्गनोफास्फोरस कंपाउंडस
२२. बार्बिट्युरेटस
२३. सविष निर्विष सर्प भेद
२४. आमाशय धावन
२५. प्रतिविष वर्णन - पोटॅशियम परमॅंगनेट
२६. प्रतिविष वर्णन - ॲट्रोपिन
२७. प्रतिविष वर्णन - नॅलोक्झोन
२८. प्रतिविष वर्णन - सर्प लस
२९. न्यायवैद्यक तक्त्यांचे वर्णन
३०. न्यायवैद्यक मॉडेल्सचे वर्णन

अगदतंत्र, व्यवहार आयुर्वेद आणि विधीवैद्यक प्रात्यक्षिक पुस्तिका
नमुना

१. विषनाम
२. पर्याय
३. विष वर्गीकरण - आयुर्वेदिय व आधुनिक मतांनुसार

४. स्वरूप
५. विषाक्त तत्व
६. कार्मुकता
७. मारक मात्रा
८. मारक काळ
९. विषलक्षणे
१०. व्यवच्छेदक निदान
११. चिकित्सा - आयुर्वेदिय व आधुनिक मतांनुसार
१२. शवपरिक्षण (मृत्युत्तर रूप)
१३. न्यायवैद्यकिय महत्व
१४. आकृती (नाम सहित)- आवश्यकतेनुसार

संदर्भ ग्रंथ

१. अगदतंत्रशी निगडित ग्रंथाधार (संस्कृत) - चरक संहिता, सुश्रुत संहिता, अष्टांग हृदय, अष्टांग संग्रह, काश्यप संहिता, योगरत्नाकर, भावप्रकाश आणि माधवनिदान
२. विधीवैद्यक (व्यवहार आयुर्वेद विज्ञान) (हिंदी) - डॉ. चारुचंद्र पाठक
३. मेडिकल जुरुस्पुडंस अँड टॉक्सिकोलॉजी (इंग्लिश) - मोदी
४. बसवराजीयम (इंग्लिश) - एडिटेड बाय वै. गोवर्धन
५. अगदतंत्र (हिंदी) - श्री. रमानाथ द्विवेदी
६. टेक्स्टबुक ऑफ अगदतंत्र (इंग्लिश) - एडिटेड बाय डॉ. हुपारीकर, डॉ. जोगळेकर
७. अगदतंत्र की पाठयपुस्तक (हिंदी) - एडिटेड बाय डॉ. हुपारीकर, डॉ. जोगळेकर

८. अगदतंत्र (इंग्लिश)
९. विषचिकित्सा (आयुर्वेद टॉक्सिकोलॉजी इंग्लिश ट्रान्सलेशन) (इंग्लिश)
१०. मेडिकल इथिक्स अँड मेडिकल लॉ इन इंडिया (इंग्लिश)
११. टॉक्सिकोलॉजी आयुर्वेदिक परस्पेक्टिव (इंग्लिश)
१२. कौटिल्य अर्थशास्त्र (इंग्लिश)
१३. कौटिल्य अर्थशास्त्र(हिंदी)
१४. व्यवहार आयुर्वेद (हिंदी)
१५. व्यवहार आयुर्वेद विज्ञानम् (हिंदी)
१६. टेक्स्टबुक ऑफ फॉरेन्सिक मेडिसिन (इंग्लिश)
१७. फॉरेन्सिक मेडिसिन (इंग्लिश)
- १८.रेलेवन्ट अँक्ट (इंग्लिश)
१९. रेलेवन्ट टॉपिक्स फ्रॉम मनूस्मृती (हिंदी)
- डॉ. शेखर नंबुद्री
- वै. बालक्रिश्नन नायर, केरळ.
- डॉ. एच. एस. मेहता
- वीपीएसवी आयुर्वेद कॉलेज कोट्टकल
- प्रोफ. कांगले
- डॉ. रघुनाथ सिंघ
- डॉ. अयोध्याप्रसाद अचल
- डॉ. इंद्रमोहन झा(सच्चन)
- डॉ. वि.वि. पिल्ले
- डॉ. बी.उमाधातन
- गवर्नमेंट ऑफ इंडिया